

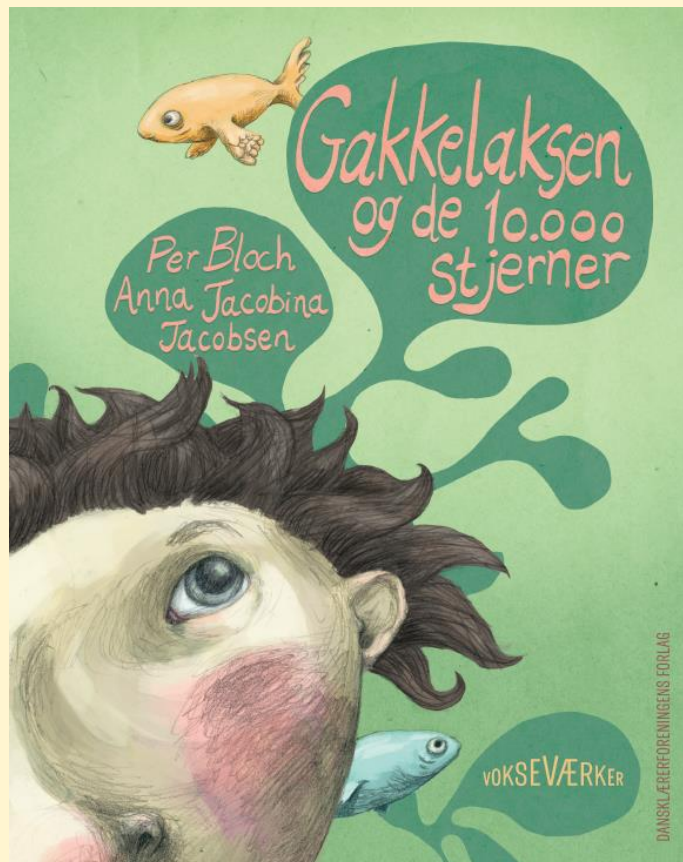

Gakkelaksen og de 10.000 stjerner

Forfattet af Per Bloch og illustreret af Anna Jacobina Jacobsen

Dansklærerforeningens forlag

Undervisningsforløb af Cecilie Bøgh og Janus Neumann

Dette undervisningsforløb giver ideer til, hvordan du kan arbejde med billedbogen **Gakkelaksen og de 10.000 stjerner** sammen med dine elever. Lav hele forløbet eller vælg de dele, der passer ind i jeres tidsramme.

Gakkelaksen og de 10.000 stjerner retter sig mod 2.-5. klasse.

VOKSEVÆRKER

BØRNELITTERATUR SOM AFSÆT FOR IDENTIFIKATION OG VIGTIGE SAMTALER

Børnelitteratur kan være med til at bryde tabuer og åbne for svære samtaler mellem barn og voksen og børn imellem.

Hvert fjerde barn i Danmark vokser op i en familie med psykisk sygdom. Og endnu flere vokser op i familier, hvor hverdagen ændrer sig af andre grunde. *Gakkelaksen og de 10.000 stjerner* kan bidrage til at sætte ord på usikkerheden, når hverdagen forandrer sig, samt sætte ord på alle de tanker og følelser, som barnet kan opleve, men have svært ved at forstå. Derfor kan en tekst som denne både være et følelsesmæssigt anker for barnet, men også en måde for pårørende, kammerater og professionelle at åbne op for snakken ved at kunne tage afsæt i et litterært værk.

Psykisk sygdom er et emne, der i litteraturen er svært at formidle til børn, men Per Bloch formår på en hjertevarm måde at fortælle, så de svære og hårde følelser ikke undviges, men tages nænsomt hånd om. Der er fokus på det følelses- og stemningsmæssige, hvilket er med at gøre dette værk til noget særligt. Det fremhæver oplevelsen af sygdommen, fremfor at være en fortælling om den.

OM VÆRKET

I *Gakkelaksen og de 10.000 stjerner* bliver jegfortællerens mor alvorlig psykisk syg. Udefra ser alt normalt ud, for hun har hverken fået gips på, går med krykker eller sidder i kørestol.

Desværre hjælper de farvestrålende piller fra den pillefabrik, hun ellers har arbejdet på, ikke på hendes tilstand, og hverdagen ændrer sig markant for hele familien – ikke mindst for barnet. Normalt var det moren, der vækkede barnet, lagde tøj frem og kørte barnet i skole. Men nu sidder hun bare og stirrer tomt ud i luften. Når hun da ikke står på hænder for at græde i en skål, syr popcorn på snor eller shopper amok for derefter at falde helt sammen i sofaen.

Når barnet forsøger at tale med sin far, svarer han ikke, men trækker sig helt ind i sig selv. Så hovedpersonen er overladt til sig selv og samtalen med sine fisk. Heller ikke i sit øvrige netværk er der meget hjælp at hente for barnet. Den eneste, der italesætter noget, er Thorkilds far, der fortæller om alle de skøre mennesker på galeanstalten, som han kalder hospitalet, mens han ligner en med munden fuld af vindruer, og øjne, der drejer rundt for at vise, hvordan man ser ud, når man er ”gakkelaks”.

VOKSEVÆRKER

Heldigvis vender det, da moren bliver indlagt. Og selvom hun ikke er rask ved fortællingens slutning, er der håb. For hun er ved at blive det, fortæller faren, der igen har overskud til putning og til at rumme barnets følelser. Det har moren også ved bogens slutning, fx da hun opdager barnets sorg og siger: ”Det gør ikke noget, at man bliver våd i ansigtet en gang imellem. Det tørrer jo igen.”

Gakkelaksen og de 10.000 stjerner er et vigtigt og vedkommende værk, der tager fat i en problematik, der desværre i stigende grad er relevant for både børn og voksne – nemlig når psykisk sygdom kommer helt tæt på og bliver en del af familiens dagligdag. Ifølge psykiatrifonden vokser 310.000 børn og unge i Danmark op med en far eller mor med en psykisk sygdom. Derudover regner man med, at mindst 30.000 børn har en søskende med en psykisk sygdom. Hvert fjerde barn i Danmark vokser altså op i en familie med psykisk sygdom.

Gakkelaksen og de 10.000 stjerner er skrevet fra barnets perspektiv og er en fortælling om barnets tanker og følelser, når den voksne bliver psykisk syg. Den handler om sårbarhed og om det normale i det ualmindelige, når en forælder bliver ramt af psykisk sygdom som fx depression. Hvad sker der, når det, der plejer at være, forsvinder? Hvordan opleves det, når man ikke kan kende hverdagen og heller ikke kan få svar på, hvornår uvisheden forsvinder?

OM FORFATTER OG ILLUSTRATOR

Per Bloch

Per Bloch (f. 1979) er forfatter og komponist og har studeret medievidenskab og retorik ved Københavns Universitet. Han debuterede i 2013 med romanen *Ti, tyve, tredive* og har siden skrevet til både voksne og børn samt udgivet musik og spoken word. Han er bl.a. forfatter til billedbogen *Halvfar* fra 2021, som blev udvalgt til The White Ravens - et katalog med anbefalinger af børnebøger og ungdomslitterære titler fra hele verden. *Halvfar* er også udgivet på grønlandsk og som musiklydbog på både dansk og grønlandsk.

Per Bloch har selv haft psykisk sygdom tæt inde på livet, idet han voksede op med en psykisk syg mor. Derudover fik hans gode veninde en meget alvorlig depression. Det er hendes historie og sin egen barndom, han har brugt som inspiration til bogen. Per Bloch ville beskrive usikkerheden og de mange tanker og følelser, som fylder, når en, man kender eller har nær, ikke har det godt. Det kan være svært at forstå og sætte ord på. Det har han prøvet at gøre i *Gakkelaksen og de 10.000 stjerner* med det mål, at det forhåbentlig bliver nemmere at tale om, hvordan det føles, når det, som plejer at

VOKSEVÆRKER

være, forsvinder, og når man ikke kan kende hverdagen og få svar på, hvornår uvisheden forsvinder.

Anna Jacobina Jacobsen

Anna Jacobina Jacobsen (f. 1971) er uddannet illustratør fra Danmarks Designskole og har lavet illustrationerne til bogen. Hun debuterede som børnebogs-illustratør i 2013 og har siden både illustreret og skrevet flere billedbøger, ofte om livets helt store emner, herunder den ordløse billedbog Ø fra 2018. Anna Jacobinas tegninger er fulde af eventyr og mystik, og hun har modtaget flere priser for sit arbejde, herunder Læringscentrenes Forfatterpris ved Edvard Pedersens Biblioteksfond i 2017 og Kulturministeriets Illustratørpris i 2019.

INDEN VÆRKET LÆSES

Læs den øverste del af bagsideteksten højt for eleverne, og lad dem se på omslaget. Du kan evt. vælge at tage nogle konkrete

genstande, med relation til bogens handling, med i klassen, som også kan være med til at danne afsæt for samtalen om spørgsmålene nedenfor. Det kan fx være en stjerne, et pilleglas, en legetøjsfisk, et par svømmebriller, popcorn på en snor eller en sommerfugl.

Tal i klassen om:

- Hvad tror I, bogen handler om?
- Er ”gakkelaks” noget, man er i hovedet, eller noget, man har i et akvarium?
- Kan man være syg, uden at man kan se det?
- Hvordan tror I, det føles, hvis den, der skal passe på en, spørge til ens skoledag og køre en til sport, bliver syg, og hverdagen ændrer sig?
- Hvad vil det sige at være normal?

Aktivitet: Musik og stemninger

Lyt til musiksporet fra musiklydbogen (den nederste fil, der henvises til fra QR-koden). Lad eleverne tegne og skrive det, de kommer til at tænke på, mens de lytter. Vær opmærksom på, at den varer ca. 13 minutter. Stop evt. afspilningen undervejs, hvis du vurderer, at eleverne har lyttet længe nok. Saml op i klassen. Hvilken stemning tror eleverne, at der er i bogen. Hvorfor?

VOKSEVÆRKER

IND I VÆRKET

Læs nu billedbogen højt for eleverne i ét stræk. Eller lad eleverne lytte til den indtalte lydbog uden musik (den midterste fil, der henvises til fra QR-koden). Det optimale er, at eleverne individuelt eller i makkerpar kan sidde med bogen og følge med i illustrationerne imens.

Aktiviteterne kan laves i rækkefølge, eller du kan plukke i dem.

Hvis du har haft konkrete genstande med relation til handlingen med, så begynd med at tale om de forskellige tings betydning i fortællingen.

Tal i klassen om:

- Hvad handler *Gakkelaksen og de 10.000 stjerner* om?
- Hvordan tror I, at drengen i bogen har det?
- Hvordan kan I se det?
- Er der noget, der undrer jer i bogen?
- Hvordan har drengens hverdag ændret sig fra det normale til noget, der ikke er så normalt?

Aktivitet: Se på opslaget

Se på det ordløse opslag 8, og tal i klassen om:

- Hvad sker der på billedet?
- Hvorfor er der ingen ord på opslaget?
- Hvorfor er drengen så glad for springgymnastik?
- Hvilke fritidsaktiviteter har I, som giver samme følelse?

Aktivitet: Normalt og ikke normalt

Hvad vil det egentlig sige, at noget er normalt? I bogen forsvinder drengens normale hverdag. Det er små ting, der ændrer sig. Måske er hver ting ikke så mærkelig. Men tilsammen bliver tilværelsen unormal i forhold til den normale hverdag, som drengen er vant til.

Lad eleverne i makkerpar eller i små grupper klippe kortene fra arbejdsark 1 ud og blande og sortere dem i to bunker ud fra, hvad de mener, er normalt og ikke normalt. Saml op i klassen.

VOKSEVÆRKER

Aktivitet: Genfortælling

Lad eleverne arbejde sammen to og to, og kopier arbejdsark 2 til hvert makkerpar. Lad eleverne klippe kortene fra hinanden, blande dem og lægge dem op i rækkefølge. Lad dem efterfølgende skiftes til at genfortælle handlingen ud fra kortene.

DYBERE IND I VÆRKET

Lad nu eleverne lytte til den indtalte musiklydbog (den nederste fil, der henvises til fra QR-koden).

Aktivitet: Læsebingo

Du kan evt. lave læsebingo med ord fra teksten, som eleverne krydser af, når de hører dem. Brug læsebingopladen fra arbejdsark 3, eller lav selv en plade med ord fra teksten. Du kan differentiere aktiviteten ved antallet af ord og ved at bytte om på rækkefølgen af ordene.

Tal om, hvordan oplevelsen af bogen med den tilhørende musik var anderledes.

EFTER I HAR LÆST BOGEN ANDEN GANG

Stil spørgsmål og giv svar

Del klassen i mindst fem grupper, og giv hver gruppe et stort ark papir. Hver gruppe skal nu skrive et spørgsmål til en af bogens personer på arket. De kan også stille et spørgsmål til en person, der ikke er med i bogen. Fx drengens klasselærer, hans mormor eller en ven, vi ikke har hørt om. Papirene hænges op rundt omkring i klassen.

Giv hver elev mindst tre post-it-sedler. Hver elev skal nu prøve at svare på mindst tre af spørgsmålene i klassen, som om de var den person, spørgsmålet var stillet til. Saml op i klassen.

Aktivitet: Billedjagt

Lad eleverne i makkerpar eller i små grupper gå på billedjagt. Kopier arbejdsark 4 til hvert makkerpar/hver gruppe, og lad dem klippe kortene ud. Lad dem derefter sidde med bogen og finde de forskellige udsnit på kortene. Formålet med aktiviteten er at skærpe opmærksomheden over for de mange detaljer i illustrationerne og tale om betydningen.

VOKSEVÆRKER

Aktivitet: Bordet rundt

Del eleverne ind i grupper på 4-5 elever, og kopier arbejdsark 5 til hver gruppe. Lad eleverne klippe spørgsmålene fra arbejdsarket ud og lægge dem i en bunke med bagsiden op. På skift trækker en elev et kort, læser spørgsmålet op og prøver at svare. Herefter supplerer de andre i gruppen. Når alle har sagt noget, trækker den næste elev et spørgsmål, læser op og er den første til at prøve at svare. Bliv ved, til alle spørgsmålene er trukket eller at den tid, du har fastsat til aktiviteten, er gået. Saml op i klassen.

Saml op i klassen og tal om, hvorvidt eleverne tror, at faren og drengen deler deres tanker med nogen. Forstil jer, at drengen gik I jeres klasse. Hvad kunne I gøre for at hjælpe drengen.

Del eleverne i grupper, og lad hver gruppe vælge en af følgende opgaver:

1. Tegn og skriv et brev fra klassen til drengen.
2. Lav nogle gode klasseråd om, hvad man kan gøre for at hjælpe en kammerat, der i en periode har det svært derhjemme.

Rund af med at tal om, hvorvidt der derhjemme kan være andre ting end psykisk sygdom, hvor ens hverdag kan ændre sig markant. Og hvad man kan gøre i klassen for at passe godt på hinanden i sådan en situation.

UD AF VÆRKET

Aktivitet: Indlevelse og ud af teksten

Tal i klassen om:

- Hvordan prøver drengen at vise, at han ikke har det godt?
- Hvordan kan det ellers se ud, når man ikke har det godt?
- Hvordan reagerer I selv, når I er kede af det eller er i en "unormal" situation?
- Hvordan kan man blive bedre til at sige til andre, når man ikke har det godt?

Kopier arbejdsark 6 til hver elev, og lad dem udfylde arket alene med tanker, de tror, at henholdsvis faren og drengen har i relation til morens sygdom.

VOKSEVÆRKER

Arbejdsark 1

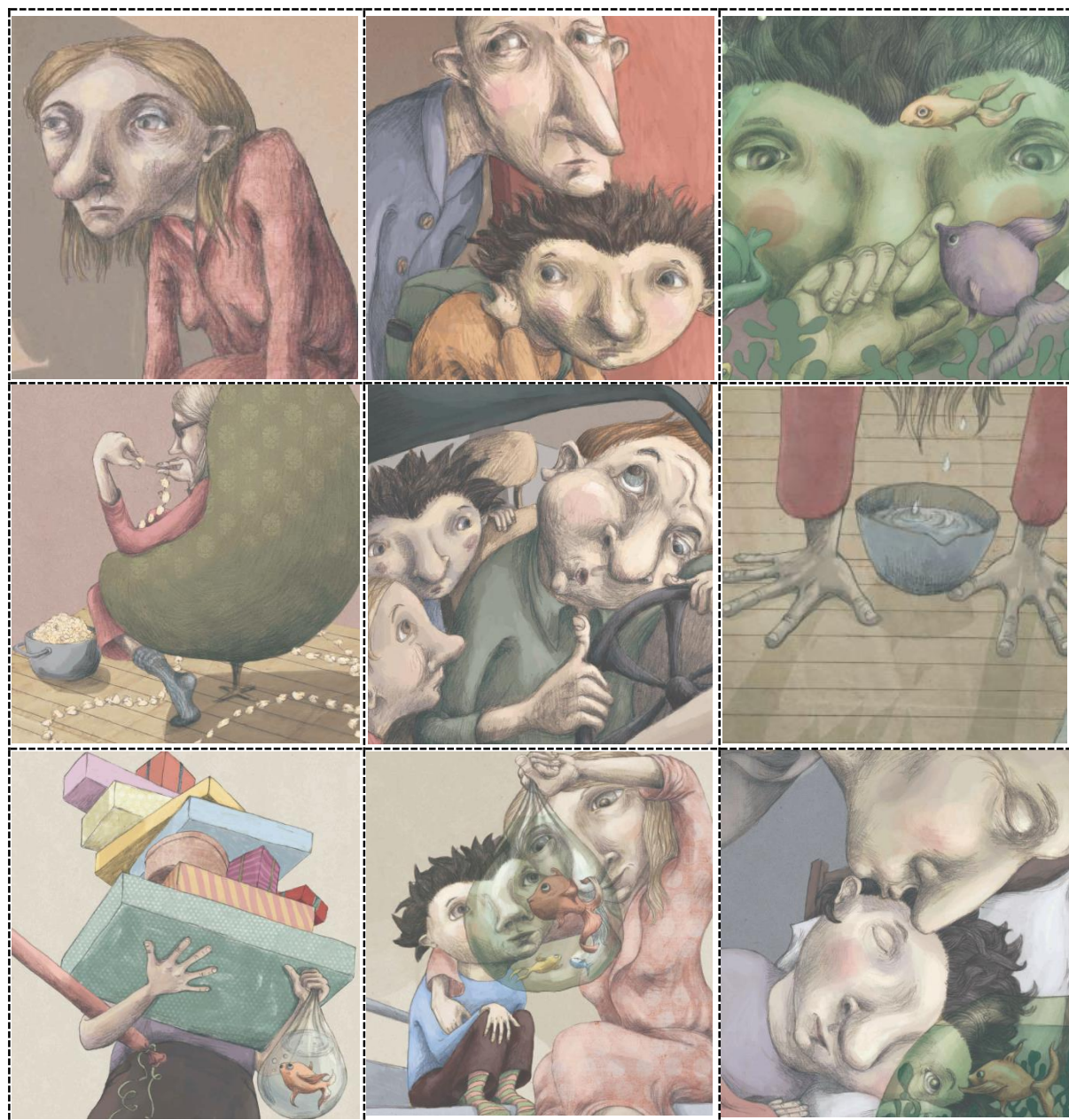
At tage sine fisk med på hospitalet, når man skal besøge nogen.	At sy popcorn på en snor.	At stirre ud i luften i dagevis.
At tage en lur på sofaen.	At forældre sætter morgenmad frem.	At forældre spørger, hvordan det er gået i skolen.
At forældre kører en til sport.	At stå på hænder og græde ned i en skål.	At græde med svømmebriller på og hælde tårene ned til sine fisk.
At tale med sine fisk.	At tage ud og handle uden sko på.	At købe et ur til hver arm.
At gå til springgymnastik.	At købe bland-selv-slik for 500 kroner.	At besøge nogen, man kender, på hospitalet.
At købe en masse skoletasker på én gang.	At bestemme sig til, at man har fødselsdag.	At strikke med garn i mange farver.
At give sine fisk navne.	At spise sine akvariefisk med ris til.	At se fjernsyn.
At gabe og bevæge sig langsomt.	At have nattøj på hele dagen.	At lave ansigter, så man ligner en, der har munden fuld af vindruer.

VOKSEVÆRKER

Arbejdsark 2: Fortællekort

VOKSEVÆRKER

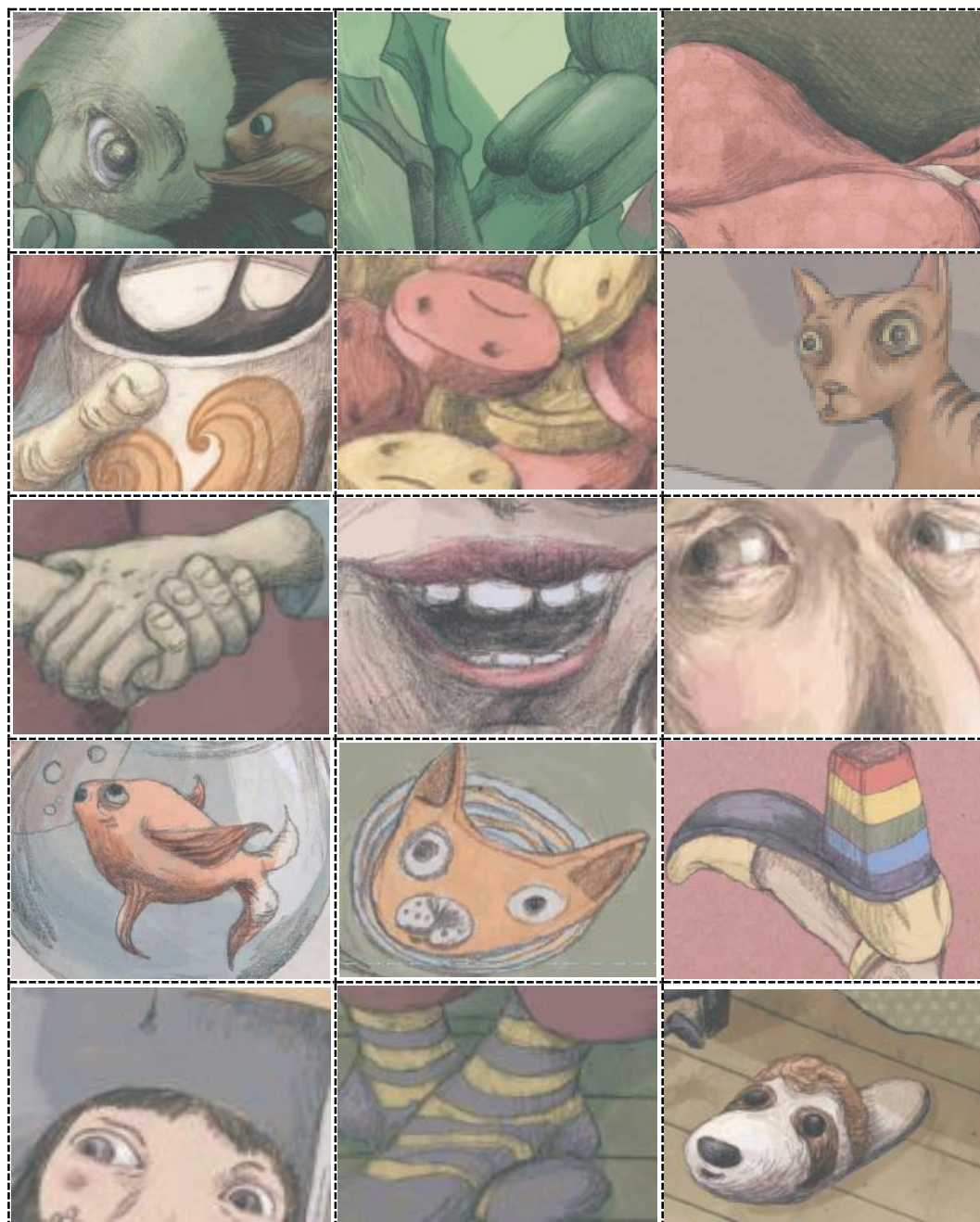
Arbejdsark 3: Læsebingo. Lyt og sæt X

Pillefabrik	Kørestol	Blomstret
Nattøj	Regnbuefarvede	Risengrød
Kæledyr	Dovendyr	Slips
Svømmebriller	Galeanstalt	Vindruer
Popcornkæder	Fødselsdag	Skoletaske
Ekspedienterne	Familiepizzaer	Påfugle
Stuetrampolinen	Rask	Gakkelaksen

VOKSEVÆRKER

Arbejdsark: Billedjagt

VOKSEVÆRKER

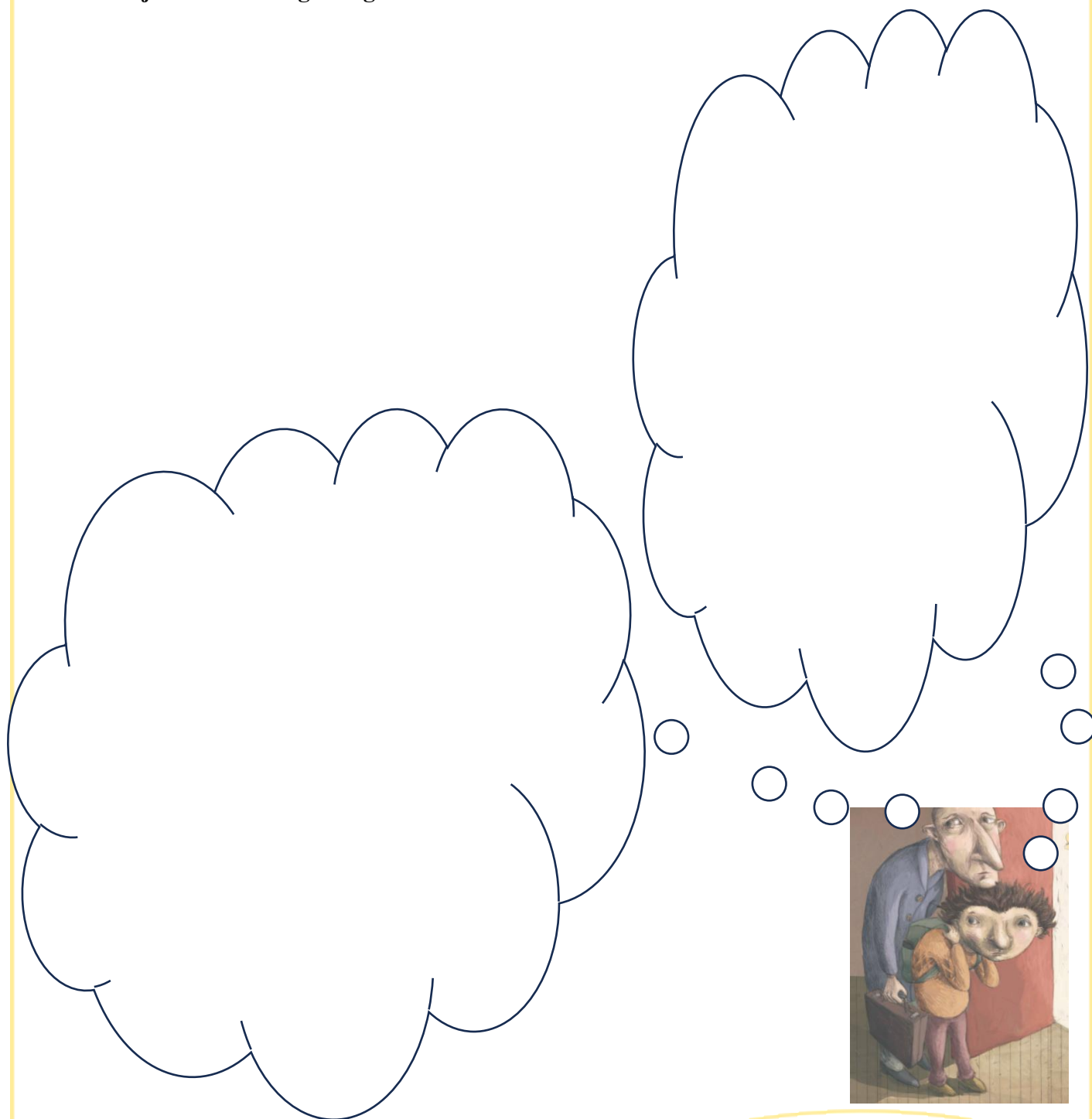
Arbejdsark 5: Bordet rundt

Hvad vil det sige, at man må spise sin egen medicin?	Hvad kan det betyde, at moren plejer ”at være blomstret”?	Kan fisk være kæledyr? Hvad kan man bruge kæledyr til?
Hvad kan det betyde, at faren bliver rød på halsen, da han ser alle pakkerne?	Hvad kan det betyde, at ”faren mangler ord”?	Hvorfor syr moren popcorn på en lang snor?
Hvorfor græder drengen i sine svømmebriller?	Hvorfor tror I ikke, at Thorkilds far vil svare Thorkild på, hvem der er normale?	Kan man snakke med sine fisk?
Smitter det at være ”gakkelaks”?	Hvordan ser en far ud, når han ikke vil forstyrres?	Kan man godt bare bestemme, at man har fødselsdag?
Hvorfor kigger ekspedienterne på dem, da de er ude at shoppe?	Hvorfor vil drengen ikke åbne pakkerne, da de kommer hjem?	Hvad kan moren mene med, at det ikke gør noget, at man bliver våd i ansigtet af og til, fordi det jo tørrer igen?
Hvad kan det betyde, at moren får bittesmå stjerner i øjnene?	Hvorfor har drengen tårer i øjnene, da han hopper på stuetrampolinen?	

VOKSEVÆRKER

Arbejdsark 6: Drengens og farens tanker

VOKSEVÆRKER